HE Kaivoslain 46 ja 99 §:n muuttamisesta

Teo Kangaspunta/TEM
Johtava asiantuntija
teo.kangaspunta@gov.fi +358 50 4795815

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Tausta

- **Kaivoslain tarkoituksena on sen 1 §:n mukaan edistää sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävää malminetsintää ja kaivostoimintaa ja järjestää niiden edellyttämä alueiden käyttö**
  - laissa säädetään kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsinnästä ja hyödyntämisestä, kullanhuuhdonnasta valtion omistamalla alueella ja näihin liittyvän toiminnan lopettamisesta sekä kaivostoimituksesta.
- **Kaivoslainsäädäntöön on Suomen itsenäisyyden aikana tehty useita muutoksia (1932, 1943, 1965, 2011)**
- **Lain uudistukset ovat sisältäneet siirtymäsäännöksiä:**
  - Nykyisin voimassa sekä vuoden 1943 ja 1965 lakien nojalla määrättyjä kaivospiirejä ja kaivosoikeuksia
  - Kumotun lainsäädännön nojalla myönnettyjen lupien perusteella toiminnanharjoittajat voineet edistää toimintaa tutkimalla kallioperää pyrkimyksenään kaivostoiminnan aloittaminen
- **Kaivostoimintaa elinkeinotoimintana luonnehtii toiminnan pitkät investointiajat**
  - Louhinnan aloittaminen edellyttää alueen huolellista tutkimista
  - Vaikka kaivostoiminnan aloittamiseen tähtäävä tutkimustoiminta olisi varteenotettavaa, edellytyksiä louhinnalle ei välttämättä ole

Kumotun lainsäädännön mukaiset oikeudet

- **Nykyisin voimassa sekä vuoden 1943 ja 1965 lakien nojalla määrättyjä kaivospiirejä ja kaivosoikeuksia joiden nojalla alueita kehitetty**
- **Kaivoslaki sisältää säännökset myös kaivosoikeuden raukeamisesta**
  - KL 68 § 1 mom.:
    - Lupaviranomaisen päätettävä, että lupa raukeaa, jos luvanhaltija ei ole kaivosluvassa annetussa määräajassa aloittanut kaivostoimintaa tai ryhtynyt muuhun sellaiseen valmistavaan työhön, joka osoittaa luvanhaltijan vakavasti pyrkivän varsinaiseen kaivostoimintaan.
  - KL 68 § 2 mom.: raukeamista mahdollista lykätä – kriteerit lain soveltamiskäytännössä kuitenkin muodostuneet korkeiksi
    - Jos kaivosoikeuden raukeamisen lykkäämisen edellytykset eivät täyty, kaivosoikeus raukeaa, jolloin toiminnanharjoittajat menettävät oikeutensa esiintymään.
    - Kaivospiiri kuitenkin jää alueelle voimaan kunnes siitä tehdään lain 147 §:n mukainen kaivostoiminnan lopettamispäätös ja se on lainvoimainen

Luvan myöntämisen esteet

- **Kaivoslaki sisältää säännökset myös luvan myöntämisen esteistä**
- **KL 46 §:n 1 mom. 5 kohta:**
  - Malminetsintälupaa tai kullanhuuhdontalupaa ei saa myöntää alueelle, joka kuuluu malminetsintäalueeseen, kaivosalueeseen, kullanhuuhdonta-alueeseen tai jolla on varaus (KL 47 2 mom.; vastaavaa kieltoa sovelletaan kaivosalueiden osalta)
    - 46 §:n 1 mom. 5 kohtaa sovelletaan myös kumotun lainsäädännön nojalla myönnettyihin lupiin
      → Kumotun lainsäädännön mukaiselle kaivospiirille ei voida myöntää lupaa
- **Kun kaivospiiri on lakkautettu, eli kun lopettamispäätös on tullut lainvoimaiseksi, sovelletaan aiemmin kaivosalueina tai kaivospiireinä olleisiin alueisiin kahden vuoden nk. karenssisääntelyä**
  - Esim. Malminetsintälupa voidaan myöntää alueelle vasta, kun *kaksi vuotta* on kulunut kaivostoiminnan lopettamispäätöksen *lainvoimaiseksi* tulemista edeltäneestä päivästä.
    - Karenssin aikana malminetsintäluvan myöntäminen on mahdollista maanomistajan suostumuksella
    - ➢ Karenssisääntelyn soveltaminen alkaa kuitenkin vasta lopettamispäätöksen lainvoimaisuudesta

Toiminnanharjoittajien näkökulmasta

- **Nykyinen lainsäädännöllinen tilanne voi aiheuttaa suuria ongelmia yhtiöille niiden toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta, jos ne kaivosoikeuden rauetessa menettävät oikeutensa esiintymään.**
- **Erityisen ongelmalliseksi on muodostunut edellytys kaivostoiminnan lopettamispäätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta**
  - Lain tarkoittama kahden vuoden karenssi alkaa vasta lopettamispäätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta, joka voi tapauksesta riippuen kestää vuosia.
- **Tilanne ollut vaikeata ennakoida ja sitä voidaan pitää yllättävänä**

Esitetty sääntely

- **Kaivoslain 46 §:n 1 mom (malminetsintäluvan myöntämisen esteet) esitetään lisättävän uusi 3 mom, jonka mukaan:**
  - Malminetsintälupa voitaisiin erityisestä syystä myöntää 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuun kaivosalueeseen lain 185 §:ssä säädetyllä tavalla rinnastettavan kaivospiirin alueelle, jos kaivosoikeus on rauennut tai peruutettu ja malminetsintäluvan hakija oli rauenneen tai peruutetun kaivosoikeuden haltijaa – pl. Ne kaivospiirit joissa on harjoitettu kullanhuuhdontaa
  - ➢ Kyseessä olisi poikkeus pääsääntöön
  - ➢ Mahdollistaisi siirtymisen nykylain piiriin
- **Lisäksi lain 99 §:ään, jossa säädetään malminetsintäkorvauksista, esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin malminetsintäkorvauksen määrästä niissä tapauksissa, joissa malminetsintälupa on myönnetty perustuen lain 46 §:n uuteen 3 momenttiin.**
  - ➢ Korvaukseksi esitetään joko 50 tai 100 euroa hehtaarilta – vastaisivat louhintakorvauksen kiinteää osaa ja kaivoslain mukaista korotettua korvausta

Tavoitteet ja vaikutukset

- **Esityksen tavoitteena muun muassa edistää kaivosviranomaisen toiminnan sujuvuutta, alan toimintaympäristön ennakoitavuutta ja vahvistaa käsitystä Suomesta luotettavana investointiympäristönä**
- **Esitetyillä muutoksilla olisi vaikutuksia toiminnanharjoittajien väliseen asemaan lupamenettelyissä**
  - Kaivospiirillä jo toimivalle toiminnanharjoittajalle olisi mahdollista myöntää malminetsintälupa kaivospiirin alueelle, vaikka malminetsintäluvan myöntäminen ei olisi mahdollista muille toiminnanharjoittajille.
- **Muutoksilla voi olla vaikutusta maanomistajien oikeuteen käyttää omistamiaan kiinteistöjä**
  - Maanomistajat pystyvät kaivoslain 46 §:n 2 momentissa säädetyn mukaisesti vaikuttamaan malminetsintään kiinteistön alueella 46 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun kahden vuoden karenssin aikana.
    - Muutos voi johtaa eräiden alueiden siirtymiseen malminetsintäalueiksi kaivosviranomaisen päätöksellä jo ennen karenssin aloittavan kaivostoiminnan lopettamispäätöksen lainvoimaiseksi tulemista.
    - Toisaalta malminetsintäluvan myöntäminen alueille olisi mahdollista lopettamispäätöksen saatua lainvoiman ja kahden vuoden karenssin päätyttyä myös ilman lain muutosta.
- **Vastaavasti alueiden katkeamaton käyttö malminetsintään voi jossain määrin vaikuttaa myös muihin elinkeinoihin ja ympäristöön**
  - Vaikutuksia ei nähdä merkittäväksi ottaen huomioon mahdollisuus toiminnan jatkamiseen myöhemmin jo olemassa olevan lainsäädännön puitteissa.

Kiitos